

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)

Roosa Härkönen, Meri Pihlava ja Iida Terva

Lapsen arvoista varhaiskasvatusta -
Apuväline sosionomiopiskelijoille varhaiskasvatuksen laadun arviointiin

Tiivistelmä

Roosa Härkönen, Meri Pihlava, Iida Terva
Lapsen arvoista varhaiskasvatusta - Apuväline sosionomiopiskelijoille varhaiskasvatuksen laadun arviointiin, 26 sivua, 1 liite
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö 2019
Ohjaaja: lehtori Outi Kokko-Muhonen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda apuväline opiskelijan osaamisen tueksi varhaiskasvatuksen laadun arviointiin. Apuväline suunnattiin Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatukseen suuntautuneille sosionomiopiskelijoille pedagogiseen harjoitteluun. Tavoitteena oli tukea apuvälineen avulla opiskelijoiden varhaiskasvatusosaamista laadun arvioinnin harjoittelussa.

Opinnäytetyö oli kehittämistehtävä. Opinnäytetyön teoriaosuudessa kuvattiin, mitä on varhaiskasvatuksen laadun arviointi. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin avulla tarkastellaan toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista, kehitetään toimintaa sekä edistetään varhaiskasvatuksen laatua. Opinnäytetyön apuväline pohjautuu aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja aineistoihin. Apuvälinettä varten kerättiin myös varhaiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomiopiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista. Opiskelijoiden ajatuksia ja kokemuksia kerättiin learning cafe -menetelmää käyttäen.

Opinnäytetyön apuväline luotiin opiskelijoiden vastauksia hyödyntäen. Vastauksissa toivottiin apuvälineen olevan konkreettinen ja sisältävän selkeitä kysymyksiä. Laadun arviointi avataan apuvälineessä teemojen kautta. Apuvälineessä teemat on pilkottu pienemmiksi ja selkeämmin arvioitaviksi. Teemojen avulla opiskelija voi pohtia tavoitteiden toteutumista, sekä mahdollisia kehittämistehtäviä. Opiskelijat voivat käyttää apuvälinettä harjoitellessaan laadun arviointia varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimus opinnäytetyölle voisi olla apuvälineen toimivuuden ja käytettävyyden tutkiminen.

Asiasanat: arviointi, varhaiskasvatus, laatu, sosionomi, pedagoginen harjoittelu.

Abstract

Roosa Härkönen, Meri Pihlava, Iida Terva

Lapsen arvoista varhaiskasvatusta - Tool for social services students to evaluation in early childhood and care, 26 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2019

Instructor: Senior Lecturer Outi Kokko-Muhonen, Saimaa University of Applied Sciences

The purpose of this thesis was to create an early childhood education and care quality evaluation tool for students to support learning. The tool was made for the social services students of Saimaa University of Applied Sciences for pedagogical training. The aim was to support students in learning how to conduct quality assessments related to early childhood education and care.

The thesis was a development task. In the theory part of the thesis, early child quality assessments are described. Early childhood education and care quality assessment is used to evaluate the achievement of set targets as well as for development and quality issues.

The tool is based on literature related to the topic. Furthermore, social services students' opinions regarding the evaluation of the quality of early childhood education and care were collected during interviews by using the Learning cafe method.

The evaluation tool was created based on the students' answers. Students wanted the tool to be practical and that it included clear questions. The quality assessment in the tool is described by using themes which are divided into smaller parts that are easier to evaluate. With the help of themes students can reflect on the achievement of goals and development tasks. Students can use the tool when they practice the evaluation of the quality assessment in early childhood education. The functionality and usability of the tool could be a further research topic.

Keywords: early childhood education and care, quality, assessment, social services student, pedagogical training

Sisällys

1	Johdanto.....	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet	7
2.2	Varhaiskasvatukseen suuntautuminen ammattikorkeakoulussa	8
3	Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.....	9
4	Laatu varhaiskasvatuksessa.....	10
5	Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa.....	11
6	Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävät.....	14
7	Opinnäytetyön toteutus.....	16
8	Tulokset	17
9	Apuvälineen luominen.....	19
10	Pohdinta.....	22
	Lähteet.....	24

Liitteet

Liite 1. Apuväline

1 Johdanto

Varhaiskasvatusturvelaki (540/2018) ja siihen perustuva Varhaiskasvatusturvelain perusteet 2018 velvoittavat varhaiskasvatuksen järjestäjää arvioimaan tuottamaansa varhaiskasvatusta. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjää veloitetaan osallistumaan toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. (Varhaiskasvatusturvelain perusteet 2018, 9.) Varhaiskasvatuksen arvioinnin avulla tarkastellaan toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista, kehitetään toimintaa sekä edistetään varhaiskasvatuksen laatua. Arviointia toteutetaan kolmella tasolla. Tasot ovat kansallinen, paikallinen ja pedagoginen. (Vlasov ym. 2018, 13, 20.) Opinnäytetyö kohdistuu pedagogiseen tasoon. Pedagogisella tasolla arvioinnin kohteina ovat esimerkiksi henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, lapsiryhmän ilmapiiri tai varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.

Suomessa varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista on vasta vähän tutkimustietoa ja materiaalia. Varhaiskasvatuksessa ei ole aiemmin ollut kansallisesti yhtenäistä toimintamallia laadun arvioinnille. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta Kansallinen koulutuksen arviointikeskus eli Karvi on aloittanut laadun arvioinnin tutkimisen ja kehittämisen varhaiskasvatuksessa. (Karvi 2019a.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda apuväline opiskelijan osaamisen tueksi varhaiskasvatuksen laadun arviointiin. Apuväline on suunnattu Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatukseen suuntautuneille sosionomiopiskelijoille pedagogiseen harjoitteluun. Kehittämistarve apuvälineelle tuli Saimaan ammattikorkeakoululta. Apuväline pohjautuu aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja aineistoihin sekä varhaiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomiopiskelijoiden ajatuksiin ja kokemuksiin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista. Tavoitteena on auttaa opiskelijoita pohtimaan varhaiskasvatusosaamistaan laadun arvioinnissa pedagogisen harjoittelun aikana. Tämän opinnäytetyön apuvälinettä saa käyttää tekijöiden luvalla.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu ja osa suomalaista koulutusjärjestelmää (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7,14). Suomalaisen varhaiskasvatuksen määrittää varhaiskasvatuslaki. Varhaiskasvatuslaissa säädetään *lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta sekä varhaiskasvatuksen tietovarannosta* (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus riippumatta sukupuolesta, syntyperästä tai etnisestä tai sosiaalisesta taustasta (Heinonen ym. 2016, 27). Varhaiskasvatuksen toiminnan tulee olla kunnioittavaa, edistää lasten yhdenvertaisuutta ja tukea osallisuutta turvallisessa ja terveellisessä ympäristössä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten hyvinvointia, kasvua ja kehitystä sekä edistetään elinikäistä oppimista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14). Varhaiskasvatusta voidaan järjestää päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena toimintana, kuten leikki- ja kerhotoimintana (OPH, 2019). Varhaiskasvatusta toteutetaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön ja lapsen huoltajien kanssa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 14).

Kasvatus, opetus ja hoito

Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostama pedagogisen toiminnan kokonaisuus. Varhaiskasvatuksen pedagogiikalla tarkoitetaan tavoitteellista, suunnitelmallista ja tieteelliseen tietoon perustuvaa ammatillista toimintaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 22.) Lapsella on oikeus saada päivittäistä pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksessa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).

Kasvatuksella tuetaan lapsen kasvua yhteiskunnan jäseneksi. Tavoitteena on tukea lasta identiteetin muodostumisessa, jotta lapsi oppii havaitsemaan ja arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia yhteiskunnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23.)

Opetuksen tavoitteena varhaiskasvatuksessa on motivoida ja innostaa lasta opettelemaan uusia asioita (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23). Varhaiskasvatuksen oppimiskäsityksen mukaan lapsi on aktiivinen toimija, joka oppii vuorovaikutuksessa ihmisten ja ympäristön kanssa (Ahonen 2018, 33). Lasten eri mielenkiinnon kohteet, yksilölliset tuen tarpeet ja taidot huomioidaan opetusta suunnitellessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23).

Hoidolla tarkoitetaan lapsen fyysisiin perustarpeisiin vastaamista. Hoito on tunnepohjaista välittämistä, jonka avulla lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja arvostetuksi. Hoitotilanteet ovat samanaikaisesti myös lapselle tärkeitä kasvatus- ja oppimistilanteita. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 23.)

2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Opetushallituksen laatima Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 -asiakirja otettiin käyttöön 1.1.2019 velvoittavana asiakirjana. Tällöin kunnan, kuntayhtymän tai muun palveluntuottajan tulee noudattaa asiakirjan määräyksiä varhaiskasvatusta toteuttaessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, liite.) Asiakirja perustuu pääosin varhaiskasvatukseen (540/2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista koko maassa* (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2018 asetetaan varhaiskasvatuksen tavoitteet ja määritetään pedagogisen toiminnan suunnittelua eri oppimisen alueilla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 määrittää paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, mahdolliset ryhmäkohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat (Ahonen 2018, 14).

Varhaiskasvatukseen (540/2018) velvoittaa laatimaan paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman laatii varhaiskasvatuksen järjestäjä, eli kunta, kuntayhtymä tai muu yksityinen tai julkinen palveluntuottaja (Ahonen 2018, 17). Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat noudattavat tavoitteita ja sisältöjä, jotka varhaiskasvatukseen (540/2018) ja Varhaiskasvatussuunnitelman

perusteet 2018 määrittävät. Paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa pitää arvioida ja kehittää. Paikallinen toimija voi valita ottaako paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman käyttöön, vai luoko sen pohjalta yksilöllisen varhaiskasvatussuunnitelman yksikölleen. Omia yksikkökohtaisia varhaiskasvatussuunnitelmia tehdään esimerkiksi pedagogisesti painottuneisiin yksiköihin. Myös paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia laadittaessa otetaan huomioon muun muassa paikalliset erityspiirteet. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 8.)

Ryhmäkohtainen varhaiskasvatussuunnitelma ei ole käytössä jokaisessa ryhmässä. Ryhmäkohtaisella varhaiskasvatussuunnitelmalla voidaan yhdistää valtakunnallisen, paikallisen ja mahdollisen yksikkökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelmien sekä lasten omien varhaiskasvatussuunnitelmien tavoitteet. Ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja laatii ryhmäkohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman, jonka avulla voidaan suunnitella ryhmän toimintaa. Ryhmäkohtaisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioidaan lasten yksilölliset tavoitteet ja tarpeet. (Ahonen 2018, 19 – 20.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma sisältää kuvauksen lapsen kehityksestä, tavoitteista, osaamisesta, vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja yksilöllisistä tarpeista. Varhaiskasvatussuunnitelmien keskiössä on lapsi ja lapsen etu. Varhaiskasvatussuunnitelmassa ei arvioida lasta vaan keskitytään pedagogisten tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumiseen, jolloin arviointi kohdistuu varhaiskasvattajien toimintaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatii varhaiskasvatuksen opettaja, yhdessä lapsen, lapsen huoltajien ja tarvittaessa muiden ammattilaisten kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista varten lapselta selvitetään hänen toiveitaan, mielipiteitään ja ajatuksiaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 9 – 11.)

2.2 Varhaiskasvatukseen suuntautuminen ammattikorkeakoulussa

Varhaiskasvatukseen voi kouluttautua ammattikorkeakoulussa sosionomikoulutuksen kautta. Sosionomikoulutuksen laajuus on 210 opintopistettä. Koulutus kestää keskimääräisesti kolme ja puoli vuotta. Koulutukseen sisältyy perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, harjoitteluja ja opinnäytetyö. Sosionomikoulutuksessa on mahdollisuus suuntautua varhaiskasvatukseen. Tällöin 60

opintopistettä muodostuu varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnoista. (Opintopolku 2019.)

Uuden varhaiskasvatustilain (540/2018) myötä kelpoisuusvaatimukset varhaiskasvatuksen työntekijöillä muuttuivat. Uudet nimikkeet varhaiskasvatuksessa ovat varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi. Sosionomiopiskelijoista ennen 1.8.2019 opiskeluoikeuden saaneet ja viimeistään 31.7.2023 sosionomikoulutuksen suorittaneet saavat kelpoisuuden sekä varhaiskasvatuksen opettajan että varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin. Tämän jälkeen sosionomit voivat suorittaa vain varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden. Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus rajataan tulevaisuudessa ainoastaan kasvatustieteen kandidaatin tutkinnolle, joka suoritetaan yliopistossa. (OAJ 2019.)

3 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus eli Karvi toimii opetuksen ja koulutuksen kansallisen tason arvioijana. Opinnäytetyössä käytetään jatkossa termiä Karvi tarkoittaen Kansallisen koulutuksen arviointikeskusta. Karvi arvioi koulutusjärjestelmää varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin asti (Karvi 2019b.) Karvi tuottaa arvioinnin kautta tietoa koulutuspoliittiseen päätöksentekoon, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön sekä kansainvälistä vertailua varten (Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013). Varhaiskasvatuksessa Karvi tuottaa ulkoisia arviointeja ja vastaa arvioinnin kehittämisestä. Ulkoinen arviointi tarkoittaa arviointia, jonka tuottaa ulkopuolinen arvioija. Arvioinnin kautta saadaan kansallisesta varhaiskasvatuksen tilasta tietoa, jota voidaan hyödyntää kehittämistyössä. (Vlasov ym. 2018, 21.) Kansallisten arviointien lisäksi Karvi tukee varhaiskasvatuksen yksiköitä itsearviointissa ja laadunhallinnassa (Karvi 2019c).

Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ei ole aiemmin ollut yhtenäistä laadunarviointijärjestelmää. Opetus- ja kulttuuriministeriö on antanut Karvin tehtäväksi kehittää kansallisesti yhtenäisen laadunarviointijärjestelmän. (Karvi, 2019a.) Vuonna 2018 Karvi tuotti Varhaiskasvatuksen laadun perusteet ja suositukset –

asiakirjan, joka on osa varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittämistä. Asiakirja pohjautuu uudistuneeseen varhaiskasvatukseenlakiin (540/2018). Asiakirja on varhaiskasvatuksen järjestäjille ja yksityisille palveluntuottajille itsearvioinnin ja laadunhallinnan työväline, joka tukee toiminnan kehittämistä ja arviointia. Sen avulla tuetaan varhaiskasvatuksen laadun, rakenteiden ja sisältöjen arviointia. Asiakirjan tavoitteena on mahdollistaa kansallisesti yhdenvertainen varhaiskasvatus. (Vlasov ym. 2018, 3,13.) Karvin seuraavana tehtävänä on luoda digitaalinen arviointijärjestelmä kunnille, jonka tarkoitus on olla tukena itsearvioinnissa (Karvi 2019a).

4 Laatu varhaiskasvatuksessa

Laatu kuvastaa tärkeitä ja tavoiteltavia asioita ja vaatimuksia, jotka pyritään saavuttamaan. Laadulle asetetut tekijät ja kriteerit ovat aina ennalta määritellyjä. Vlasovin ym. mukaan laatu on muuttuva käsite, joka on aina sidoksissa johonkin tekijään, kuten aikaan, yhteiskuntaan tai kulttuuriin. Suomalaiselle varhaiskasvatukselle on laadittu vaatimuksia ja tavoitteita, jotka määrittävät laadukkaan varhaiskasvatuksen. (Vlasov ym. 2018 14 – 15.) Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä tulee olla käsitys siitä, millaista laadukas varhaiskasvatus on ja miten sitä toteutetaan (Turja 2004, 9). Koko henkilöstö on vastuussa laadukkaan pedagogiikan toteutumisesta. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 sekä kansainväliset sopimukset määrittävät mistä varhaiskasvatuksen laatu muodostuu. (Vlasov ym. 2018 14 – 15, 25.)

Karvin tuottamassa asiakirjassa varhaiskasvatuksen tavoitteet kuvataan laadun indikaattorien avulla. Indikaattorien tarkoituksena on tuoda varhaiskasvatuksen tavoitteet ymmärrettävämmiin ja selkeämpiin esille. Indikaattorien avulla voidaan toteuttaa kansallisesti yhtenäisiä toimintatapoja ja periaatteita varhaiskasvatuksen arvioinnissa ja kehittämisessä. Laadun indikaattoreista muodostetaan arvioinnissa käytettävät kriteerit. Kriteeri on selkeä ja konkreettinen kuvaus varhaiskasvatuksen käytännössä tapahtuvasta toiminnasta. Määriteltyjen kriteerien kautta varhaiskasvatuksen laatua pystytään mittaamaan ja arvioimaan. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa arvioidaan, miten kriteerit toteutuvat arjessa. (Vlasov ym. 2018, 12, 28, 67.)

Karvin luomat varhaiskasvatuksen laadun indikaattorit voidaan jakaa laadun rakennetekijöihin ja prosessitekijöihin. Rakennetekijät kuvastavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, eli sitä kuka vastaa varhaiskasvatuksesta sekä missä ja millaisessa ympäristössä toiminta tapahtuu. Rakennetekijöitä ohjaa varhaiskasvatuksen lait, asetukset ja muut valtakunnalliset asiakirjat. Varhaiskasvatuksessa tärkein rakennetekijä on valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelma perusteet 2018. Rakennetekijät luovat raamit varhaiskasvatuksen pedagogiselle toiminnalle, eli laadun prosessitekijöille. Prosessitekijöiden avulla tuodaan esille, miten varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toiminta toteutetaan käytännössä. (Vlasov ym. 2018, 11, 45.)

5 Laadun arviointi varhaiskasvatuksessa

Arviointi on toiminnan tarkastelua suhteessa sille asetettuihin tavoitteisiin. Arvioinnista saatu tieto kuvastaa, onko toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettu ja miten tavoitteisiin on päästy. Arvioinnin avulla voidaan myös huomata vahvuuksia ja kehittämistarpeita sekä tarkastella mahdollisten muutosten toteutumista. Olenaista on se, miten saatua tietoa hyödynnetään käytännössä. (Vlasov ym. 2018, 11, 31.) Arviointi on työväline, jota voidaan käyttää oman ammatillisuuden kehittämisessä (Kupila 2004, 5).

Laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytys on toiminnan arviointi ja sen kautta tapahtuva kehittäminen (Kupila 2004, 4). Varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat velvoitettuja arvioimaan tuottamaansa varhaiskasvatusta, sekä osallistumaan ulkopuoliseen arviointiin (Varhaiskasvatustaki 540/2018). Varhaiskasvatuksen arvioinnin tulee olla säännöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista (Parrila & Fonsén 2017, 92). Varhaiskasvatuksen opettajalla on vastuu arvioinnin toteuttamisesta osana jokapäiväistä työtä (Vlasov ym. 2018, 25).

Varhaiskasvatuksen arvioinnin tehtävänä on turvata varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista, kehittää toimintaa, sekä edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia (Heinonen ym. 2016, 87). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018 sekä varhaiskasvatustaki (540/2018) määrittävät arvioinnin kohteet. Varhaiskasvatuksen työyhteisöissä määritetään arvioinnin kohteet rajamalla ja suunnittelemalla arviointia, eli minkälaisilla menetelmillä, sekä miksi ja

milloin arviointia tehdään (Parrila & Fonsén 2017, 94). Arvioinnin avulla saadaan ajankohtaista tietoa varhaiskasvatuksen nykytilasta, toteutumisesta ja laadusta paikallisille päättäjille, varhaiskasvatuksen henkilöstölle ja huoltajille (Vlasov ym. 2018, 33). Varhaiskasvatuslain 24§ velvoittaa julkaisemaan arvioinnista saadut tulokset.

Varhaiskasvatuksen arvioinnissa korostetaan lapsilähtöisyyttä. Lapsilähtöistä arviointia toteutetaan havainnoimalla ja dokumentoimalla kasvatus- ja opetustilanteita. Tämän lisäksi arvioinnissa otetaan huomioon lasten oma arviointi. (Kupila 2004, 4.) Lapsilähtöisen arvioinnin edellytys on, että pedagogisen toiminnan suunnitellussa otetaan huomioon lapsen ikä- ja kehitystaso sekä yksilölliset tuen tarpeet (Karvonen 2004, 45).

Euroopassa on toteutettu vuosina 2014-2016 CARE-tutkimushanke varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista. Hankkeeseen osallistui 11 maata mukaan lukien Suomi. (CARE 2017a.) Tavoitteena hankkeella oli yhtenäistää eurooppalaista varhaiskasvatuksen laadun ja tavoitteiden arviointia sekä arvioida varhaiskasvatuksen vaikutusta (CARE 2017b).

Arvioinnin tasot

Varhaiskasvatuksen arviointia tehdään kolmella tasolla, joita ovat kansallinen, paikallinen ja pedagoginen taso. Kansallisen tason arvioinnista sekä sen kehittämisestä vastaa Karvi. Karvi toteuttaa arviointia eri varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien toiminnasta ulkoisesti. Kansallinen ja ulkoinen arviointi mahdollistaa tulosten luotettavuuden sekä riippumattomuuden. (Vlasov ym. 2018, 21.)

Paikallisen tason arviointia toteuttaa varhaiskasvatuksen järjestäjät sekä yksityiset palveluntuottajat. Tällöin toteuttajina ovat siis kunnat ja kuntayhtymät sekä muut varhaiskasvatuspalvelun tuottajat. Paikallisen tason varhaiskasvatuksen arviointi tapahtuu paikallisten varhaiskasvatussuunnitelmien kautta. Paikallisessa suunnitelmassa on asetettu kansallisten tavoitteiden lisäksi paikalliset erityispiirteet sekä mahdolliset varhaiskasvatuksen painotukset, esimerkiksi liikunta. Tiedon keräämisen ja sen toteuttamisen saa varhaiskasvatuksen järjestäjä itse päättää. (Vlasov ym. 2018, 22.)

Pedagogisen tason arviointia toteutetaan lapsiryhmässä. Opinnäytetyön apuväline kohdistuu tälle tasolle. Pedagogisen arvioinnin tasolla arvioidaan henkilöstön toimintaa käytännössä sekä varhaiskasvatuksen laatua. Arvioinnin tarkoituksena on tarkastella pedagogista toimintaa verraten sitä paikallisiin ja kansallisiin varhaiskasvatussuunnitelmiin. Arviointia toteutetaan varhaiskasvatusyksikön itsearviointina yhdessä lasten, huoltajien ja muun henkilöstön kanssa. (Vlasov ym. 2018, 23 – 24.)

Itsearviointi

Itsearviointilla tarkoitetaan oman toiminnan arviointia sekä tiedon tuottamista omista vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Varhaiskasvatuksessa itsearviointilla tuotetaan tietoa toiminnasta, toimintakulttuurista sekä vallitsevista arvoista omalle varhaiskasvatusorganisaatiolle. Itsearviointia tehdään säännöllisesti sekä suunnitelmallisesti, jotta varhaiskasvatuksen toimintaa voidaan kuvata mahdollisimman konkreettisesti. Arvioinnista tuotettua tietoa sovelletaan kehittämissä. Kaikki varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat velvoitettuja itsearviointiin varhaiskasvatuslain (540/2018) uudistuksen kautta. Sitä miten itsearviointia toteutetaan varhaiskasvatuksessa, ei varhaiskasvatuslaki määritä. (Vlasov ym. 2018, 12, 18 – 19.)

Kehittävä arviointi

Yksi varhaiskasvatuksen arviointia ohjaava toimintaperiaate on kehittävä arviointi, jonka mukaan arviointia tulee tehdä oman toiminnan kehittämistä varten. Kehittävää arviointia tehtäessä näkökulma on tulevaisuudessa, koska arviointitietoa käytetään kehittämistyössä. Arviointi on osa jokapäiväistä toimintaa varhaiskasvatuksessa. Arviointiprosessia ja sen pohjalta tapahtuvaa kehittämistä voidaan pitää tärkeämpinä kuin arvioinnin lopputulosta, sillä varsinainen kehitys tapahtuu prosessin aikana. Kehittävässä arvioinnissa ydin on lapsen etu, joten arvioinnissa tulee ottaa huomioon lasten kokemukset ja ajatukset. (Vlasov ym. 2018, 12,34.)

Systemaattinen arviointi

Systemaattinen arviointi perustuu kehittävään arviointiin. Varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat systemaattisen arvioinnin lähtökohta. (Vlasov ym. 2018, 27 – 28.) Arvioinnissa kuvataan henkilöstön toimintaa. Systemaattinen arviointi etenee vaiheittain:

1. Tavoitetila, joka nostetaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista 2018. *Esimerkiksi henkilöstön tulee havainnoida ja dokumentoida lasten leikkiä.*
2. Indikaattori, joka tarkoittaa laatua kuvaavaa ominaisuutta. *Esimerkiksi leikin havainnointi lisää henkilöstön ymmärrystä lasten ajattelusta ja kiinnostuksen kohteista sekä heidän tunteistaan ja kokemuksistaan.*
3. Kriteeri, joka tarkoittaa arviointiperustetta. *Esimerkiksi henkilöstö järjestää aikaa leikin havainnoinnille sekä dokumentoinnille.*
4. Viimeisenä arviointityökalut. Työkalut voivat olla laadullisia tai määrällisiä. *Esimerkiksi henkilöstö havainnoi lasten leikkiä säännöllisesti (kyllä/ei). Henkilöstö dokumentoi lasten leikkiä (ei koskaan/harvoin/usein/päivittäin.)*

Varhaiskasvatusorganisaation sisäinen arviointi on pedagogisella tasolla tapahtuvaa systemaattista itsearviointia, joka perustuu kehittävään arviointiin. (Vlasov ym. 2018, 28 – 29.) Tämän opinnäytetyön apuvälinettä voidaan käyttää varhaiskasvatuksessa pedagogisella tasolla tehtävän arvioinnin harjoitteluun.

6 Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on luoda apuväline opiskelijan osaamisen tueksi varhaiskasvatuksen laadun arviointiin. Apuväline on suunnattu Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatukseen suuntautuneille sosionomiopiskelijoille pedagogiseen harjoitteluun. Tavoitteena opinnäytetyössä on auttaa opiskelijoita pohtimaan omaa varhaiskasvatusosaamista laadun arvioinnissa. Opiskelija voi

pohtia varhaiskasvatusosaamistaan esimerkiksi pedagogisen harjoittelun oppimispäiväkirjan avulla. Tavoitteena on myös harjoitella laadun arviointia pedagogisessa harjoittelussa apuvälineen avulla.

Opinnäytetyön kehittämistehtävät ovat:

1. Kuvata, mitä varhaiskasvatuksen laadun arviointi tarkoittaa.
2. Tuottaa tietoa sosionomiopiskelijoiden (AMK) kokemuksista varhaiskasvatuksen arviointiprosessista.
3. Tuottaa sosionomiopiskelijoille pedagogiseen harjoitteluun apuväline varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin harjoitteluun.

Opinnäytetyössä selvitetään Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomiopiskelijoiden kokemuksia varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista learning cafe -menetelmän avulla. Tavoitteena on selvittää opiskelijoiden kokemia mahdollisia haasteita sekä ajatuksia siitä millainen apuväline auttaisi pedagogisessa harjoittelussa.

Opinnäytetyö toteutetaan kehittämistehtävänä. Kehittämistehtävälle tunnusomaisia piirteitä ovat muun muassa käytettävyys, ainutkertaisuus, suunnitelmallisuus sekä konkreettinen tuotos. Kehittämistehtävä pohjautuu tavoitteeseen ja tarpeeseen. (Salonen 2013, 13.) Opinnäytetyö pohjautuu Saimaan ammattikorkeakoulun kehittämistarpeeseen. Opinnäytetyössä luodaan apuväline varhaiskasvatukseen suuntautuneille sosionomiopiskelijoille. Apuväline auttaa opiskelijoita laadun arvioinnin harjoittelemisessa sekä oman varhaiskasvatusosaamisen tarkastelussa pedagogisessa harjoittelussa.

Laadun arvioinnin apuväline pohjautuu Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirjaan, jonka on kehittänyt Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Asiakirjan lisäksi opinnäytetyössä käytetään myös muuta lähteaineistoa. Apuväline pohjautuu myös Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvatukseen suuntautuneiden sosionomiopiskelijoiden ajatuksiin ja kokemuksiin. Pedagogisen harjoittelun aikana opiskelijat kirjaavat omia kokemuksiaan varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista oppimispäiväkirjan kautta.

Opinnäytetyön toteutuksen riskejä saattavat olla esimerkiksi learning cafe –menetelmän kysymysten asettelu. Riskejä voivat olla esimerkiksi kysymysten liiallinen johdattelu tai niiden monimutkaisuus (Mäkinen 2006, 93). Oman aikataulumme yhteen sovittaminen voi olla vaikeaa sosionomiopiskelijoiden kanssa. Opiskelijoiden mahdollisesti vähäinen osallistujamäärä voi olla haasteena opinnäytetyössä. Tuotettuamme apuvälineen, emme pääse kokeilemaan sitä itse käytännössä tai arvioimaan sen toimivuutta. Toivomme, että jatkossa työkalun toimivuutta tutkittaisiin käytännössä tai siitä tehtäisiin mahdollisesti opinnäytetyö.

7 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyön apuväline pohjautuu osittain Saimaan ammattikorkeakoulun varhaiskasvattajaksi suuntautuneiden sosionomiopiskelijoiden ajatuksiin varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista. Valitsimme opinnäytetyöhön sosionomiopiskelijoita, jotka suorittivat pedagogisen harjoittelun keväällä 2019. Pedagogista harjoittelua suorittavia sosionomiopiskelijoita oli yhdeksän.

Selvitysmenetelmä

Sosionomiopiskelijoiden ajatuksia kerättiin learning cafe -menetelmää käyttäen. Learning cafe -menetelmä on Hanne Savolaisen kehittämä pienryhmätyöskentelyn toimintamalli. Menetelmän ydin on yhteinen keskustelu ennalta valituista teemoista. Menetelmän avulla tuotetaan ja jaetaan tietoa sekä saadaan uusia näkökulmia. (Innokylä 2019.) Valitsimme selvitysmenetelmäksi learning cafe -menetelmän, koska halusimme opiskelijoiden kesken syntyvän avointa keskustelua. Valitsimme sellaisia kysymyksiä, joiden avulla saisimme mahdollisimman monipuolisia vastauksia opinnäytetyön apuvälineen suunnittelua varten.

Opiskelijoiden aloittaessa pedagogisen harjoittelun varhaiskasvatuksessa, pyysimme heitä kiinnittämään huomiota oman harjoittelupaikkansa laadun arviointiin. Harjoittelun aikana opiskelijat kirjasivat heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista oppimispäiväkirjoihinsa. Näiden ajatusten pohjalta opiskelijat keskustelivat valituista teemoista learning cafe -menetelmän avulla. Opiskelijoille annettiin neljä kysymystä eri papereille, joihin he vastasivat kolmen hengen ryhmissä. Learning cafe -menetelmä suoritettiin anonyymisti.

8 Tulokset

Learning cafe -menetelmän kysymykset olivat laajoja, mutta apukysymykset auttoivat opiskelijoita pohtimaan aihetta. Seuraavaksi avataan neljä valitsemaamme kysymystä sekä opiskelijoiden vastauksia. Vastaukset jaoteltiin samankaltaisiin aihepiireihin.

Varhaiskasvatuksen laadun arviointi harjoittelupaikassasi: Milloin tehtiin? Miten usein tehtiin? Kuka teki?

Opiskelijat nostivat vastauksissaan esille *asiakastyytyväisyyskyselyt, vasukeskustelut ja viskari- ja eskarikyselyt (ryhmän aikuiset lapsille)*. Varhaiskasvatustilain (540/2018) mukaan lapsilla ja heidän huoltajillaan on oltava mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin. Opiskelijoiden vastauksissa mainitsemat asiakastyytyväisyyskyselyt ovat yksi tapa mahdollistaa huoltajien osallistuminen varhaiskasvatuksen arviointiin.

Seuraavan aihepiirin vastaukset käsittelivät arjessa tapahtuvaa arviointia. Vastaukset olivat *reflektio, arjessa työkavereiden kanssa keskustelu ja tilanteiden purkaminen, auditointi tulossa keväällä ja viikkotehtävistä lapset teki itsearviointin itsenäisesti x1 vko (tietoa hyödynnettiin tehtävien suunnittelussa)*. Opiskelijoiden vastauksista tuli esille, että varhaiskasvatuksen laadun arviointia tapahtuu päiväkodin arkisissa tilanteissa ikään kuin itsestään. Arjessa tapahtuvaa arviointia tehdään esimerkiksi työntekijöiden välisenä keskusteluna ja itsearviointina. Opiskelijoiden mainitsemat lasten viikkotehtävät, ovat hyvä keino osallistaa lapset päiväkodin toiminnan arviointiin.

Opiskelijat pohtivat haastattelussa henkilöstökehittämiseen liittyviä asioita, joita olivat *kerran viikossa tiimipalaverit, kehityskeskustelut johtajan kanssa ja kerran vuodessa kehittämispäivä*. Erilaisissa palavereissa ja keskusteluissa arvioidaan esimerkiksi toiminnan toteutumista ja kehittämistä. Palavereissa ja keskusteluissa nostetaan esille kehittämistarpeita ja sitä kautta parannetaan varhaiskasvatuksen laatua.

Miltä varhaiskasvatuksen laadun arviointi käytännössä tuntuu? - mikä helppoa ja mikä haastavaa?

Vastausten mukaan laadun arviointi *hukkuu arjen kiireisiin!* sekä *henkilökunnan vaihtuvuus vaikeuttaa laadukasta toimintaa ja sitä kautta arviointia*. Yleisesti mediassa on tuotu esille varhaiskasvatuksen henkilöstön kokema aika- ja henkilöstöpula, ja niistä johtuva kiire. Nämä haasteet kuormittavat päiväkotien arkea. Arviointia ei tulisi nähdä arkea rasittavana lisätyönä, vaan osana päiväkotien joka-päiväisiä toimintatapoja.

Opiskelijoiden vastauksien mukaan laadun arviointi koettiin arjessa vaihtelevasti: *kehityskeskustelussa helppo puhua (valmis lappu auttaa jäsentämään ajatuksia), työilmapiiri määrittää, kuinka helppoa asioista on puhua ja tuleeko annettua palautetta vapaasti, jos varoo, että toinen kokee sen henkilökohtaisena kritiikkinä*.

Vastauksissa mainittiin myös itsekriittisyys: *itsekriittisyys "helpottaa" itsearviointia, mitä tapahtuu itsearvioinnille, jos ei ole niin itsekriittinen?* Milloin itsekriittisyys on liian kuormittavaa työssä? Itsekriittinen ajattelutapa saattaa joillekin työntekijöille muodostua negatiiviseksi itsearvioinnin keinoksi. Tällöin omia vahvuuksia ja onnistumisia ei välttämättä huomata, vaan työntekijä näkee pääosin parannettavaa työnteossaan. Laadun arvioinnissa tulee toki havainnoida omia kehittämisen kohteita, mutta samalla tulee muistaa ottaa esille omat vahvuudet ja osata hyödyntää niitä työnteossa.

Opiskelijat ihmettelivät *Kuka määrittää, mikä on laadukasta (vasussa suuret raamit toiminnalle)*. Opinnäytetyön apuvälineen avulla halutaan selkeyttää Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2018 tavoitteita ja tehdä niistä käytännölläisempiä. Opiskelijat nostivat esiin lapsilta kysytyn palautteen varhaiskasvatuksen toiminnan laadusta. *Lapsilta voi kysyä palautetta, vasu keskustelut vanhemman kanssa ovat arviointia*. Varhaiskasvatuksen toiminta on aina lapsilähtöistä ja lapsilla on oikeus osallistua toiminnan suunnitteluun ja laadun arviointiin. Lapsen lisäksi hänen huoltajillaan on oikeus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluun ja laadun arviointiin.

Millainen apuväline helpottaisi varhaiskasvatuksen laadun arviointia pedagogisessa harjoittelussa? (esimerkkejä)

Vastauksista nousi esille *selkeät tavoitteet, konkreettisuus, asioiden pieniksi pilkkominen ja valmiit kysymykset, joihin vastattaisiin*. Näiden lisäksi opiskelijat mainitsivat *Sähköinen järjestelmä (esim. Pedanetin yhteyteen)*. Sähköinen järjestelmä on toimiva työkalu työelämässä mutta opiskelijoiden harjoittelussa sen käyttäminen ei ole välttämättä mahdollista. Opiskelijat kiteyttivät apuvälineen tarkoituksen: *Apuvälineen kuuluu olla tärkeä ja merkityksellinen, että sille annetaan aikaa ja arvoa (pakollinen)*.

Ajatuksia varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista

Vastauksessa nousi esille vanhempien ja lasten osallistuminen laadun arviointiin. *Vanhemmat pitäisi saada mukaan arviointiin ja Lasten osallisuus: Tärkein osa toiminnan suunnittelua, arviointia ja kehittämistä -> lapsista nousevat tarpeet ja lapset mukana kaikissa vaiheissa*.

Opiskelijat nostivat kokemuksissaan varhaiskasvatuksen arjessa nähtäviä haasteita. *Kun töissä on sijaisia niin tiimejä helposti jätetään pitämättä -> toiminnan suunnittelu kärsii ja tehtyä ei arvioida. Arjen kiireet ja motivaation puute vaikuttaa. Isoihin yksiköihin katoaa aikuinen, lapsi ja pedagogiikka. Pitäisi olla aikaa pelkälle arvioinnille ja toiminnan kehittämiselle -> tiimit menee usein asioiden sopimiseen. Tuntuu että laadun arviointi jää hyvin paljon yksilön vastuulle -> itsearviointi*.

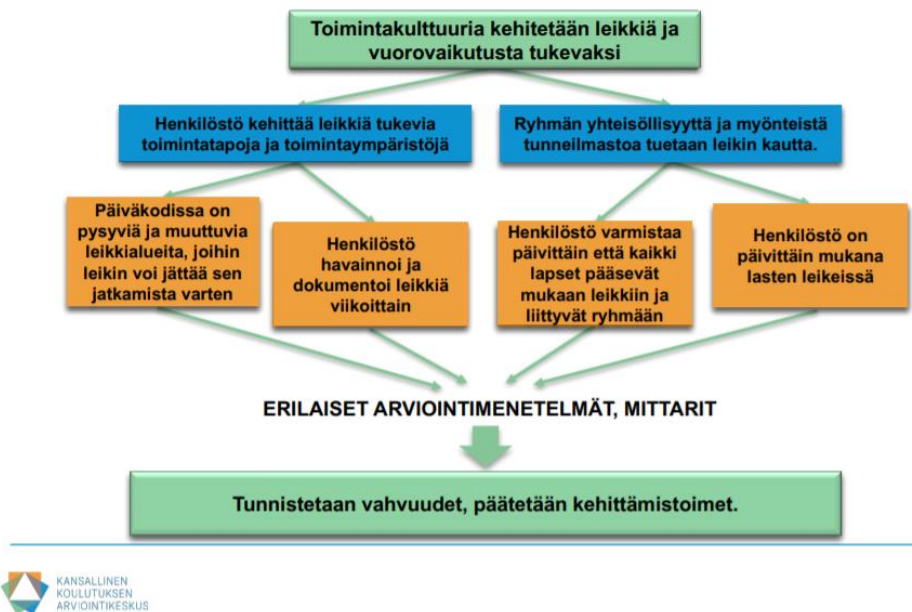
Esimiehen rooli -> iso vaikutus toimintaan (hyvällä ja pahalla). Selkeät yhteiset tavoitteet tiimin kanssa ryhmän toiminnalle -> esim. ryhmävasu. Esimiehen positiivisen roolin vaikutus toimintaan sekä tiimin sisällä sovitut yhteiset tavoitteet luovat pohjan laadun arvioinnille. Kun kaikki työntekijät sitoutuvat yhteisiin pedagogisen toiminnan tavoitteisiin, arviointi on laadukasta ja tavoitteellista.

9 Apuvälineen luominen

Aloitimme apuvälineen luomisen Karvin Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset -asiakirjaan ja muuhun materiaaliin tutustumisen jälkeen. Selvitimme teoriapohjan kautta, millaista on laadukas varhaiskasvatus ja sen arviointi. Arvioinnin avulla tarkastellaan, onko varhaiskasvatuksen toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettu ja onko toiminta laadukasta. Käytimme apuvälineen

luomisen tukena Karvin tekemää Tavoitepohjaisen arvioinnin rakenne –kaaviota (Kuva 1). Karvin luoma kaavio selkeyttää varhaiskasvatuksen tavoitteiden pilkkomista laadun arviointia varten.

Tavoitepohjaisen arvioinnin rakenne Esimerkki

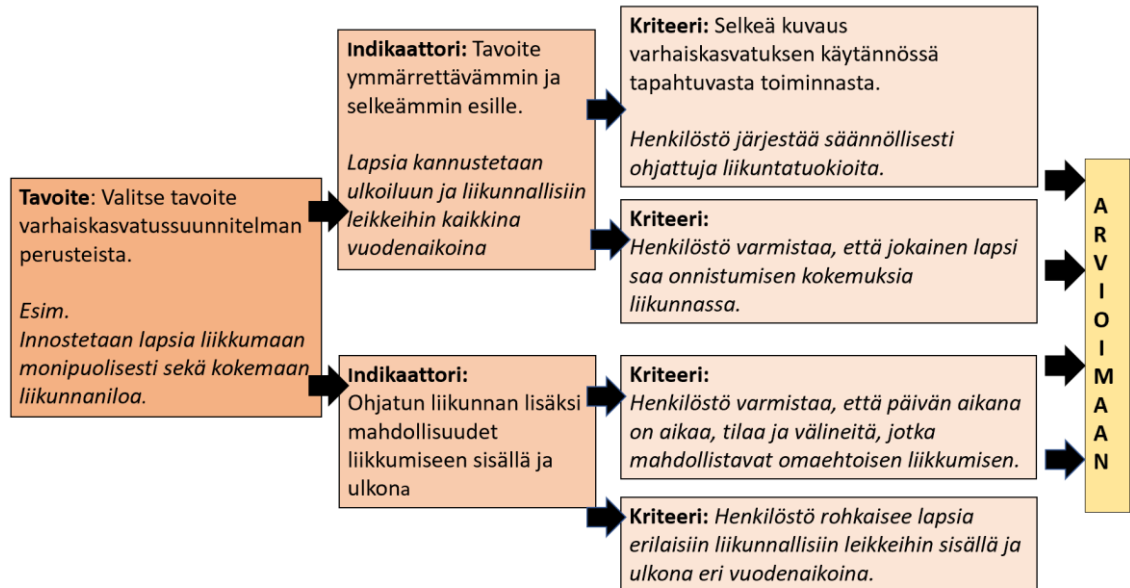

Kuva 1. Tavoitepohjaisen arvioinnin rakenne (Repo 2018)

Apuvälineen luomisessa huomioimme Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia varhaiskasvatuksen arvioinnista. Opiskelijat toivoivat learning cafe -menetelmässä apuvälineeltä muun muassa selkeitä tavoitteita, konkreettisuutta, asioiden pieniksi pilkkomista ja valmiita kysymyksiä, joihin vastata. Apuvälineen tavoitteena on selkeyttää opiskelijoille laadun arviointia sekä miten ja millaisia tavoitteita varhaiskasvatuksessa tulee arvioida.

Luomamme apuvälineen tueksi halusimme selkeyttää opiskelijoille tavoitteiden avaamista. Teimme esimerkin siitä, miten tavoitteita pilkotaan Karvin Tavoitepohjaisen arvioinnin rakenne -kaavion avulla (Kuva 2). Tämä kaavio toimii opiskelijoiden tukena varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin harjoittelemista varten. Esimerkki kaaviossa valitaan ensin tavoite varhaiskasvatussuunnitelman perusteista. Tämä tavoite pilkotaan pienempiin osiin indikaattoreiksi. Indikaattori ku-

vastaa tavoitetta ymmärrettävämmin ja selkeämmin. Indikaattorit pilkotaan edelleen kriteereiksi, jotka kuvaavat varhaiskasvatuksen toimintaa käytännössä. Kriteerit ovat tavoitteen arvioitava muoto. Kun tavoite on pilkottu arvioitavaan muotoon, voidaan arviointi aloittaa.

Kuva 2. Esimerkki tavoitteiden pilkkomisesta

Suunnitellessa apuvälinettä, pohdimme millainen apuväline olisi toimiva opiskelijoille harjoitteluun. Laadun arviointi avataan apuvälineessä teemojen kautta. Teemoiksi nostimme sellaisia aiheita, jotka ovat arvioinnissa keskeisiä. Teemoja ovat: toiminnan havainnointi, henkilöstön toiminta, lapsen kokemukset, lapsen yksilöllinen tuen tarve sekä ympäristö ja tilat. Opiskelijat toivat learning cafe -menetelmässä esille esimerkiksi lasten osallisuuden ja lapsilähtöisen ajattelun tärkeyden. Halusimme korostaa tätä huomioimalla apuvälineessä lapsen kokemukset ja osallisuuden, sekä yksilölliset tuen tarpeet.

Apuvälineessä valittuihin teemoihin on asetettu apukysymyksiä, joiden kautta opiskelija voi pohtia tavoitteiden toteutumista sekä mahdollisia kehittämistehtäviä. Näitä apuvälineen osa-alueita opiskelija voi pohtia apuvälineen avulla esimerkiksi harjoittelun oppimispäiväkirjassa. Opiskelijalle keskiössä on oman varhaiskasvatusosaamisen tarkastelu. Apuväline on opinnäytetyön liitteenä.

10 Pohdinta

Valitsimme opinnäytetyön aiheeksi varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin sen ajankohtaisuuden ja tarpeellisuuden takia. Sosionomiopiskelijoina koimme varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin haastavaksi. Halusimme tehdä apuvälineen opiskelijoille, jotta he saisivat tukea laadun arvioinnin harjoittelussa. Varhaiskasvatuksen työntekijöille laadun arviointi on osa jokapäiväistä työtä. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnilla voidaan löytää vahvuuksia ja kehittämisen kohteita omasta ja yksikön toiminnasta sekä edistää laatua. Tuleva Karvin luoma laadun arviointijärjestelmä yhtenäistää suomalaista varhaiskasvatusta ja varhaiskasvatuksen laadun arviointia.

Ajoittain koimme opinnäytetyön prosessin haastavaksi. Prosessin alkuun pääseminen oli haastavaa aiheen rajaamisen ja varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin vähäisen lähdemateriaalin takia. Opinnäytetyön viitekehys ja sen käsitteet olivat laajoja, joten niiden rajaaminen oli meille haasteellista. Viitekehyksessä avattiin opinnäytetyön keskeisimmät käsitteet, jotka ovat oleellisia varhaiskasvatuksen laadun arviointia käsitellessä.

Pohdimme opinnäytetyön luotettavuutta. Learning cafe -menetelmään osallistui vähäinen määrä opiskelijoita, joten kerätty aineisto jäi rajalliseksi. Halusimme kerätä ajatuksia ja kokemuksia opiskelijoilta, jotka suorittivat pedagogista harjoittelua opinnäytetyöprosessimme aikana. Pedagogista harjoittelua suorittavia opiskelijoita oli kyseisenä ajankohtana vähän. Opiskelijoiden vähäinen määrä ei mielestämme vaikuttanut apuvälineen luomiseen, koska saimme kerättyä tarvittavan tiedon opinnäytetyöhön.

Learning cafe -menetelmä tuotti mielenkiintoista keskustelua opiskelijoiden välillä. Opiskelijoiden vastauksista huomasimme, että laadun arviointi on työkentillä hieman vierasta ja sen toteutus vaihtelevaa. Aiheen ollessa uusi, opiskelijoiden vastaukset jäivät osittain suppeiksi. Jos olisimme voineet vaikuttaa learning cafen järjestämisen ajankohtaan, olisimme toteuttaneet sen vasta myöhemmin. Ollisimme siten kerenneet perehtyä aiheeseen syvemmin ja asetella kysymykset hieman eri tavalla, sekä selittää laadun arviointiin liittyviä käsitteitä selkeämmin opiskelijoille.

Opinnäytetyön teoriaosuuden jälkeen suunnittelimme ja toteutimme apuvälineen. Apuvälineen teon koimme teoriapohjan kautta helpoksi. Mielestämme apuväline onnistui, sillä se vastaa opiskelijoiden toiveita. Apuväline on mielestämme selkeä ja helppokäyttöinen, koska teemat ovat jaettu pienempiin osiin ja se sisältää apukysymyksiä. Apuväline kohdistettiin varhaiskasvatusosaamisen tarkasteluun sekä laadun arvioinnin harjoitteluun. Apuväline on nimensä mukaan opiskelijalle suunnattu apuväline, eikä valmis työkalu. Apuväline on osa opiskelijan oppimiskokemusta hänen harjoitellessaan laadun arviointia ja tarkastellessaan varhaiskasvatusosaamistaan.

Koemme, että työkentällä tarvitaan enemmän tietoa varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista. Opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että laadun arviointia toteutetaan varhaiskasvatuksen arjessa, mutta siihen ei paneuduta sen enempää. Tuleva Karvin laadun arvioinnin työkalu tulee mielestämme tarpeeseen työkentillä. Varhaiskasvatuslaki (540/2018) velvoittaa järjestäjiä arvioimaan varhaiskasvatuksen laatua, joten työntekijöille tulee olla tietoa ja taitoa toteuttaa laadun arviointia. Toivoisimme, että opinnäytetyön apuväline auttaa opiskelijoita pedagogisessa harjoittelussa ja selkeyttää heille laadun arviointia varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimus opinnäytetyöllemme voisi olla apuvälineen toimivuuden ja käytettävyyden tutkiminen. Olisi mielenkiintoista nähdä, auttaako luomamme apuväline opiskelijoita laadun arvioinnin harjoittelussa. Mielenkiintoista on myös nähdä tulevina varhaiskasvatuksenopettajina, miten arviointi on otettu työkentillä vastaan ja miten sitä toteutetaan arjessa. Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi oli meille hyödyllinen oppimiskokemus tulevaa ammatillisuutta varten.

Lähteet

Ahonen, L. 2018. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

CARE 2017a. CARE. Resources. About CARE. <http://ecec-care.org/resources/about-care/>. Luettu 10.9.2019.

CARE 2017b. CARE. Resources. About CARE. Objectives. <http://ecec-care.org/resources/about-care/objectives/>. Luettu 10.9.2019.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Innokylä 2019. Learning cafe eli oppimiskahvila. Toimintamalli. <https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>. Luettu 5.8.2019.

Karvi 2019a. Varhaiskasvatus. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tukeminen laadunhallinnassa. <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/ajankohtaista-varhaiskasvatuksesta/>. Luettu 10.5.2019.

Karvi 2019b. Etusivu. Karvi. <https://karvi.fi/karvi/>. Luettu 10.5.2019.

Karvi 2019c. Etusivu. Varhaiskasvatus. <https://karvi.fi/varhaiskasvatus/>. Luettu 15.5.2019.

Karvonen, P. 2004. Laadullinen arviointi esiopetusikäisten lasten motorisissa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä – Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 45-52.

Kupila, P. 2004. Arviointia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä – Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 4-5.

Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta 1295/2013.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.

OAJ 2019. Etusivu. Arjessa. Mitä opettajan työ on? Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyon/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>. Luettu 4.4.2019.

OPH 2019. Etusivu. Koulutus ja tutkinnot. Varhaiskasvatus. Mitä on varhaiskasvatus? <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. Luettu 5.5.2019.

Opintopolku 2019. Etusivu. Hakutulokset. Sosionomi (AMK), Sosionomin tutkinto-ohjelma (päivätoteutus). <https://opintopolku.fi/app/#!/korkeakoulu/1.2.246.562.17.72697632189>. Luettu 26.10.2019.

Parrila, S. & Fonsén, E. 2017. Arviointimenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Teoksessa Parrila, S. & Fonsén, E. (toim.) Varhaiskasvatuksen pedagoginen johtajuus. Käsikirja käytännön työhön. Jyväskylä: PS-kustannus, 92-93.

Repo, L. 2018. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Varhaiskasvatuksen laadun arviointi. 5.9.2018. Avaimia arviointiin –seminaari. Lappeenranta.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäyte-työhön - opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. Puheenvuoroja 72.

Turja, L. 2004. Lapset laadun määrittäjinä ja arvioijina. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä – Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 9-29.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:3a.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., Nukarinen, T., Parrila, S. & Sulonen, H. 2018. Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018.

HUOMIOI:

- Arvioi laatimiesi kriteerien pohjalta, miten asetettu tavoite toteutui toiminnassa ja onko toiminnassa kehitettävää? Apuvälineen taulukko on suurtaa antava, sovelta laatimiesi tavoitteiden mukaan.

TEEMA	TAVOITTEEN TOTEUTUMINEN	KEHITTÄMISTEHTÄVÄT
Toiminnan havainnointi	Miten tavoitteeseen on päästy? Lasten osallistuminen/osallisuus	Mitä kehittämistä näit toiminnassa? Voisiko ensi kerralla tehdä jotakin toisin?
Henkilöstön toiminta	Lasten motivointi/Lasten osallistaminen Palautteen anto Myönteisen kokemuksen luominen Ohjaus	Mitä kehittämistä näit henkilöstön toiminnassa? Voisiko ensi kerralla tehdä jotakin toisin?
Lapsen kokemukset	Lapsilähtöisyys Palautteen kerääminen lapsilta	Lapsilta saadut kehittämissideat? Voisiko ensi kerralla tehdä jotakin toisin?
Lapsen yksilöllinen tuen tarve	Yksilöllisen tuen tarpeen huomiointi Toiminnan mukauttaminen	Voisiko ensi kerralla tehdä jotakin toisin?
Ympäristö ja tilat	Välineet Tilojen puitteet ja mahdollisuudet Tilojen mukauttaminen	Mitä kehittämistä näit ympäristössä/tiloissa? Voisiko ensi kerralla tehdä jotakin toisin?